

**Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către o mai bună convergență economică și competitivitate în cadrul macroregiunilor, cum ar fi Strategia europeană pentru regiunea Dunării – rolul clusterelor transnaționale”**

[aviz exploratoriu]

(2019/C 282/03)

Raportor: **domnul Dimitris DIMITRIADIS**

Sesizare	20.9.2018
	Scrisoarea domnului Victor NEGRESCU, ministru delegat pentru afaceri europene al Guvernului României
Temei juridic	Articolul 304 din TFUE
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	4.6.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	19.6.2019
Sesiunea plenară nr.	544
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	202/1/2

## 1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) recunoaște că cooperarea interregională transnațională, care construiește pe legăturile istorice socio-economice și culturale preexistente, este răspunsul necesar la provocările care rezultă dintr-o extindere rapidă a Uniunii Europene (UE), determinată parțial de intensificarea concurenței la nivel mondial și, ca urmare, de necesitatea imperioasă a extinderii piețelor controlate, atât din punct de vedere geografic, cât și economic. Este foarte important să se instituie un sistem de colaborare interconectat transfrontalier și intersectorial, bazat pe o guvernare pe mai multe niveluri, care să ofere un cadru strategic pentru politici tematice care să permită instituțiilor finanțatoare să pună în aplicare proiecte bine orientate într-o macroregiune.

1.2. În primii 10 ani de funcționare, cele patru strategii macroregionale au servit drept instrumente utile pentru politica de coeziune, în primul rând prin consolidarea integrării și cooperării și prin identificarea unor procese importante de dezvoltare cu implicarea cetățenilor și a regiunilor. Aceste strategii contribuie la crearea unei Europe mai profunde și totodată extinse, prin implicarea țărilor candidate și a țărilor învecinate în condiții de concurență echitabile și prin promovarea schimbului de experiență.

1.3. Cu toate acestea, performanța acestora rămâne modestă din perspectiva reducerii disparităților sociale și spațiale și a stimulării durabilității mediului. Acest lucru este cauzat, cel mai probabil, de complexitatea guvernării și a acordurilor interguvernamentale, de nivelul birocrăției, lipsa de omogenitate transregională în momentul punerii în aplicare a strategiilor comune convenite și a implicării insuficiente a partenerilor sociali, a agenților socioeconomi și a organizațiilor societății civile.

1.4. CESE sprijină perspectiva potrivit căreia strategiile macroregionale ar trebui înțelese ca laboratoare pentru elaborarea unei abordări ascendente în vederea soluționării noilor provocări cu care se confruntă societatea și economia Europei. Aceste provocări se referă la domenii precum migrația, aprovizionarea durabilă cu energie, piața forței de muncă, educația și digitalizarea și nu pot fi abordate individual de țări, regiuni sau municipalități. Cooperarea interregională și internațională este mai eficientă și permite soluții comune.

1.5. Strategiile macroregionale pot impulsiona integrarea europeană, servind drept cadru strategic major pentru politica din domeniul coeziunii și al dezvoltării durabile. Strategiile macroregionale ar trebui finanțate în paralel cu programe speciale, precum Acțiuni urbane inovatoare. Pare oportun să se integreze în procesul revizuit de programare a politicii de coeziune 2020+ utilizarea obligatorie a cadrului strategic tematic rezultat din strategiile macroregionale, în legătură cu alte politici și cu extinderea UE și relațiile de vecinătate.

1.6. În plus, strategiile macroregionale ar trebui, de asemenea, să vizeze gama de politici promovate în cadrul Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă, adoptată în 2015. Acest lucru va consolida vizibilitatea și recunoașterea la nivel internațional și va sprijini cooperarea regională în cadrul celor patru strategii macroregionale.

1.7. Pe baza discuției detaliate de mai sus, CESE oferă în secțiunea 5 a prezentului aviz o listă de propuneri de politici specifice. Acestea pot fi rezumate după cum urmează: (i) necesitatea unor intervenții politice consolidate trebuie însoțită de reducerea sarcinii birocratice; (ii) introducerea funcționării în rețea, interconectarea și gestionarea bazelor de date existente și măsuri de ajutorare a cetățenilor să utilizeze datele și informațiile existente; (iii) acordarea de prioritate creării de rețele și de clustere ale partenerilor sociali, ale agenților socioeconomiци și ale organizațiilor societății civile, atât în sens spațial (clustere transregionale și parteneriate în acest domeniu), cât și în sens sectorial (conform abordării cvadripartite); (iv) măsuri pentru ca, în viitor, strategiile macroregionale să beneficieze în mod semnificativ de rețele eficiente pentru activitățile educaționale legate de digitalizarea producției, precum și de inițiative destinate unor ecosisteme de cercetare și inovare interregionale eficiente, în activități de cercetare și dezvoltare de bază și aplicate.

1.8. Elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii de comunicare macroregională pentru părțile interesate contribuie mult la îmbunătățirea vizibilității, stimularea colaborării în rețea și o abordare participativă. Ar trebui să fie sprijinită în continuare consolidarea comunicării și construirea unei relații de încredere între guvernanta de bază a strategiilor macroregionale, pe de o parte, și partenerii sociali, sectorul de afaceri, actorii locali, societatea civilă și mediul academic, pe de altă parte, prin intermediul audierilor și al unor manifestări cum ar fi Zilele Participării la nivel național și macroregional.

## 2. Contextul prezentului aviz

2.1. Strategiile macroregionale ale UE au fost lansate ca instrumente de facilitare a aplicării politicilor la nivel transnațional, încurajând astfel coeziunea în zone geografice mai mari. Unul dintre obiectivele acestora a fost creșterea competitivității și dezvoltarea socio-economică în domenii care implică mai multe state, inclusiv state care nu sunt membre ale UE.

2.2. Prezentul aviz exploratoriu a fost conceput în primul rând ca un aviz din proprie inițiativă pentru revizuirea actualelor documente de politică ale UE în acest domeniu, inclusiv a Raportului PE privind punerea în aplicare a strategiilor macroregionale <sup>(1)</sup>, și pentru prelungirea evaluărilor existente ale CESE privind politica UE de intensificare a cooperării și convergenței transfrontaliere. Ca urmare a solicitării Președinției române, subiectul a fost extins pentru a include importanța clusterelor transnaționale <sup>(2)</sup> în consolidarea convergenței și a competitivității în cadrul macroregiunilor. Avizul se concentrează pe propunerea unor modalități de a ținti și pune mai bine în aplicare strategii macroregionale. Acest lucru se realizează, în primul rând, prin identificarea mai atentă a nevoilor specifice din întreaga regiune și, prin urmare, prin asigurarea obținerii de rezultate concrete și, în al doilea rând, prin motivarea părților interesate să se implice în mod activ, în același timp luând în considerare pe deplin principiul „celor trei nu”.

2.3. Avizul este în concordanță cu prioritățile politice ale CESE pentru 2018, în special cu privire la „consolidarea coeziunii sociale și teritoriale și asigurarea respectării drepturilor fundamentale”. De asemenea, el este în concordanță cu acțiunile prioritare ale Comitetului pe perioada președinției de șase luni a Consiliului UE și cu interesele industriei, ale mediului universitar, ale partenerilor sociali și ale societății civile din cadrul macroregiunilor.

2.4. Se preconizează ca avizul să aibă o influență constructivă asupra factorilor de decizie din Europa, oferind o analiză obiectivă și sugestii practice privind modalitățile de consolidare a punerii în aplicare a strategiilor macroregionale. El va specifica, de asemenea, dacă este necesar să se extindă domeniul lor de aplicare și ce instrumente inovatoare ar putea fi propuse pentru a stimula cooperarea între părțile interesate, inclusiv oportunitățile generate de crearea de clustere transnaționale și transsectoriale.

## 3. Observații generale: dezvoltarea strategiilor macroregionale până în prezent

3.1. Performanța strategiilor macroregionale a avut de suferit din cauza complexității mecanismelor de guvernanta, a nivelului de birocratie din diferite țări și a lipsei de omogenitate a modului în care au fost puse în aplicare strategiile comune convenite în regiunile implicate. Acest lucru a dus la implicarea insuficientă a partenerilor sociali, a agenților socioeconomiци și a organizațiilor societății civile. Ca urmare, a devenit necesar să se monitorizeze mai bine punerea în aplicare a strategiilor macroregionale utilizându-se indicatori adecvați. Pentru aceasta, sunt necesare date demne de încredere și comparabile, care, la rândul lor, trebuie să fie suficient de detaliate pentru a reflecta situația din întreaga zonă vizată <sup>(3)</sup>.

<sup>(1)</sup> 2017/2040 (INI).

<sup>(2)</sup> Trebuie menționat faptul că prin termenul „clustere” se înțelege colaborarea în rețea și colaborarea tematică sau holistică a agenților și instituțiilor din sectorul privat, administrația publică, mediul academic și societatea civilă (care, de exemplu, nu se limitează la crearea de rețele ale întreprinderilor mici și mijlocii).

<sup>(3)</sup> A se vedea [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/information/publications/studies/2017/macro-regional-strategies-and-their-links-with-cohesion-policy](http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/studies/2017/macro-regional-strategies-and-their-links-with-cohesion-policy)

3.2. Analiza recentă arată că cele patru strategii macroregionale aprobate până în prezent – în Marea Baltică, în Marea Adriatică și în Marea Ionică, în regiunea Dunării și în regiunea Alpilor diferă considerabil în ceea ce privește nivelul de dezvoltare economică a țărilor participante. S-a demonstrat că performanța economică are un impact puternic atât asupra nivelului de cooperare regională, cât și asupra eficacității punerii în aplicare a politicilor. Mai mult, există în continuare probleme precum nivelul de angajament, asumarea responsabilității, resursele și, în special, o guvernare ineficientă în anumite domenii.

3.3. În ciuda lipsei de omogenitate în ceea ce privește performanța macroeconomică, macroregiunea Dunării se caracterizează prin relații strânse între diferite zone din regiune și printr-o integrare satisfăcătoare în domeniile comerțului, investițiilor și energiei. Imaginea de ansamblu se schimbă totuși în ceea ce privește competitivitatea, cu diferențe semnificative, în special între zonele urbane și cele rurale. Există, de asemenea, variații mari în ceea ce privește guvernarea și aspectele instituționale.

3.4. Toate cele patru strategii macroregionale par să fi reunit cu succes diferiți actori, printre care diferite părți interesate din sectorul privat, precum și organisme publice de la diferite niveluri de guvernare. Strategia UE pentru regiunea Dunării (EUSDR), în special, a avut ca rezultat un nivel înalt al dialogului politic și de cooperare, inclusiv cu țările terțe. În acest context, ar trebui remarcat faptul că cele mai mari progrese s-au înregistrat în zonele cu experiență de cooperare, pe baza unor legături socioeconomice istorice mai profunde.

3.5. Așteptările legate de rezultatul cooperării multiregionale au fost atât de ridicate, se pare, încât a fost subestimată importanța consolidării capacităților instituționale în primele faze ale elaborării strategiilor macroregionale. În definirea agendei de cooperare dintr-o macroregiune, este esențial să se pună accentul pe aspectele care necesită coordonare intersectorială și transversală, în special în ceea ce privește consolidarea capacităților instituționale.

3.6. Succesul global al unei strategii macroregionale este legat de dezvoltarea unor soluții politice prin eforturi comune dincolo de frontierele regionale. Pentru a asigura o bună performanță, este esențial să se stabilească o cooperare ascendentă care să implice partenerii sociali, agenții socioeconomi și organizațiile societății civile, precum și diverșii actori implicați din întreaga zonă geografică, utilizându-se modelul cvadripartit. Printre aceștia se pot număra actori din industrie, mediul academic și cercetare și dezvoltare, guvernare (în special la nivel local și regional), societatea civilă și economia socială.

3.7. În legătură cu cele de mai sus, Comisia a sprijinit în mod substanțial clusterelor transfrontaliere prin intermediul unei serii de cadre de programare și de instrumente de finanțare – Europe INNOVA, Interreg, FEDR și FSE, în special în legătură cu dezvoltarea capitalului uman și cu învățarea pe tot parcursul vieții. Având în vedere că este posibilă o mai mare mobilizare a altor resurse locale și/sau private, cadrul preexistent a fost completat atât prin sprijinul acordat în prezent parteneriatelor strategice de cluster europene în cadrul proiectelor COSME și INNOSUP-1 pentru noi lanțuri valorice industriale incluse în programul Orizont 2020, cât și prin utilizarea unor instrumente cum ar fi programul „Invest EU” și mecanismul „Conectarea Europei”<sup>(4)</sup>. Există o nevoie acută de acțiuni coordonate menite să reducă obstacolele birocratice și să promoveze în mod direct crearea și funcționarea rețelelor antreprenoriale prin stimulente fiscale, sprijin financiar pentru cluster orientate către cercetare și dezvoltare și strategii globale de marketing transfrontalier.

3.8. Evaluarea ex-post a politicii de coeziune se referă la legătura dintre specializarea inteligentă și cluster. Experiența relevantă a demonstrat că: (i) promovarea creării de rețele și de cluster între întreprinderi a fost printre cele mai reușite mijloace de sprijinire a inovării și dezvoltării în rândul IMM-urilor. Utilizarea acestui instrument a fost, totuși, marginală. Un exemplu este proiectul DanuBio-ValNet, care stabilește noi lanțuri valorice pentru bioproduse în regiunea Dunării; (ii) intermedierea sub formă de servicii de consultanță și servicii administrative (de exemplu, prin agenții de dezvoltare regională, camere de comerț, manageri de cluster etc.) sporește eficacitatea creării de rețele și de cluster<sup>(5)</sup>.

3.9. Diferențele în ceea ce privește normele de punere în aplicare între țări au reprezentat un obstacol major în realizarea planurilor de politică elaborate la nivel central. Eficacitatea cooperării poate fi maximizată dacă se introduc abordări moderne, cum ar fi clusterelor de proiecte, lanțurile de proiecte și platformele de proiect, făcându-se trecerea de la comunicare spre coordonare și, în final, spre creare în comun. Planificarea finanțării ar trebui să fie flexibilă și să respecte competențele și condițiile-cadru regionale. Este necesar să se examineze cu atenție gama de resurse și instrumente financiare existente, inclusiv IPA II, care are o importanță majoră.

<sup>(4)</sup> Este important să se menționeze succesul INNOSUP-1 în promovarea clusterelor. Primele șase proiecte INNOSUS-2015 care au început în 2016/2017 au dus la crearea a peste 2800 de IMM-uri (de exemplu, prin intermediul unor evenimente de cooperare și cereri de propuneri de idei/proiecte de colaborare etc.) și oferă sprijin direct pentru 449 de IMM-uri (de exemplu, prin cupoane valorice pentru sprijinirea inovării). În general, proiectele de cluster din cadrul INNOSUS-1 sprijină 2000 de IMM-uri.

<sup>(5)</sup> A se vedea evaluarea ex post a programelor politicii de coeziune 2017-2013, finanțată prin FEDR și FC, pachetul de lucru 2 – „Sprijinirea IMM-urilor – Creșterea cercetării și a inovării în IMM-uri și dezvoltarea IMM-urilor”, Contractul nr. 2014CE16BAT002, raport final, pp. 10-11 și 14-17.

3.10. Pentru a asigura o mai bună coordonare și guvernare a strategiilor macroregionale, trebuie definit cu claritate rolul actorilor individuali, în special în ceea ce privește finanțarea. Programele viitoare ar trebui să faciliteze colaborarea transnațională dincolo de sprijinirea proiectelor individuale. În acest sens, agenții locali și-ar putea coordona contribuțiile la discuțiile în curs privind stabilirea priorităților în materie de obiective și instrumente pentru următoarea perioadă de programare 2021-2027. Aceasta ar putea fi o excelentă oportunitate de a reseta cele patru strategii macroregionale și de a include prioritățile care decurg din abordările privind specializarea inteligentă.

#### 4. Observații specifice: tendințe recente care influențează strategiile macroregionale

4.1. La aproape 10 ani de la lansarea primei strategii macroregionale (Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice – EUSBSR), contextul politic și socioeconomic actual la nivel internațional și regional este caracterizat de mai multe tendințe și/sau nevoi care sunt în mod clar legate de strategiile macroregionale. Vom începe prin examinarea celor care rezultă din evoluții socio-economice structurale, înainte de a trece la examinarea tendințelor legate de conservarea mediului și de deficitul de resurse.

4.2. Condițiile economice mondiale contemporane demonstrează că interconectarea drumurilor este mai importantă decât controlul piețelor definite pe criteriul spațial și al originii resurselor. Acest lucru marchează, la rândul său, importanța globală a regiunii respective, începând de la Marea Baltică, până în Europa de Est, Marea Neagră și estul Mării Mediterane. Având în vedere că mobilitatea mărfurilor și a capitalurilor în Europa și Asia este esențială pentru viitoarea arhitectură economică (și politică), interesul și tensiunile din zonă sunt în creștere, ceea ce confirmă oportunitatea elaborării unor strategii macroregionale specifice, atestă importanța globală a succesului lor și scoate în evidență prioritățile supraregionale.

4.3. În strânsă legătură cu cele de mai sus este faptul că principalele fluxuri de migrație trec prin regiunea Dunării, a Mării Adriatice și a Mării Ionice. Pe lângă mobilitatea produselor de bază și a capitalului, deja menționată, mobilitatea persoanelor s-a dovedit a fi o problemă socioeconomică, culturală și politică majoră. Problemele umanitare, oportunitățile economice și preocupările legate de securitate reprezintă factori ai unui context critic și complex, care trebuie incluși pe ordinea de zi a fiecărei strategii macroregionale în conformitate cu acquis-ul sociopolitic istoric al Europei.

4.4. Faptul că două strategii macroregionale ale UE vizează regiuni constituite în jurul unei mări evidențiază semnificația legăturilor maritime și a aspectelor de mediu și importanța activităților economice legate de mare. Prin urmare, agenții implicați în EUSBSR și Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR) ar trebui să acorde o atenție deosebită priorităților privind creșterea albastră și riscurilor și oportunităților asociate cu economia albastră care au fost evidențiate, printre alte organizații, de UE, CESE, ONU și WWF.

4.5. Un obiectiv strategic major al strategiilor macroregionale a fost acela de a promova convergența economică în UE, care este extrem de importantă pentru durabilitatea economică și progresul către echilibru politic la nivel național și european. Din păcate, în ciuda voinței politice și a bugetului UE care este orientat în acest sens, statisticile arată că regiunile urmează un parcurs divergent din perspectiva socioeconomică, ceea ce duce la tulburări politice<sup>(6)</sup>. Strategiile macroregionale, în special cele care se concentrează pe Europa Centrală și de Est, trebuie să ia serios în considerare acest lucru și să își intensifice eforturile de punere în aplicare a politicilor în domeniu, cu implicarea reală a partenerilor sociali, a agenților socioeconomi și a organizațiilor societății civile de pe plan local. În același timp, strategiile macroregionale se dovedesc de mare ajutor în integrarea în UE a statelor membre noi și a altor state în viitor. Acest lucru este evident în cazul țărilor din Balcanii de Vest care au legături cu EUSDR și EUSAIR, dar și în cazul Moldovei și Ucrainei, care beneficiază de asistență pentru punerea în aplicare a acordului lor de asociere cu UE.

4.6. Cercetarea în domeniul științelor umaniste și sociale a evidențiat necesitatea de a trece de la o abordare bazată pe statul social la o abordare bazată pe maximizarea bunăstării, trecând de la economii cantitative de scară la o creștere a varietății din punct de vedere calitativ. În acest sens, diversitatea Europei, care rezultă din istoria și caracteristicile sale naturale, în special din regiunile cuprinse în strategiile macroregionale existente, devine un avantaj comparativ major în noua eră globală emergentă. Prin urmare, ar trebui să se ia măsuri pentru ca necesitatea de a stimula convergența socioeconomică să nu ducă la politici care ar putea reduce valoarea „varietății socioculturale și de mediu” ca resursă. Dimpotrivă, strategiile macroregionale ar trebui să promoveze conservarea diversității din punct de vedere calitativ și să stimuleze punerea în aplicare a unor proiecte care vor consolida crearea în comun, transregională, a unor noi produse și servicii.

<sup>(6)</sup> A se vedea Zarotiadis și Gkagka (2013), „European Union: A diverging Union?” <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2753/PKE0160-3477350403>, Journal of Post-Keynesian Economics, vol. 35, pp. 537-567.

4.7. În general, intensificarea concurenței internaționale înseamnă că devine din ce în ce mai importantă crearea de rețele. Cu toate acestea, creșterea exponențială a productivității muncii, care implică o importanță sporită a diferențierilor calitative, necesită asocierea în clustere și structuri colaborative care să utilizeze beneficiile de scară în cadrul activităților orizontale – de exemplu, promovare, logistică și transport, cercetare și dezvoltare – și să mențină și chiar să extindă, în același timp, capacitatea de a furniza produse și servicii specializate. Cu alte cuvinte, evoluțiile actuale de pe piețele internaționalizate fac necesară dezvoltarea unor clustere definite spațial și a unor clustere intersectoriale, alcătuite din producători (semi-) autonomi. Aceasta ar trebui să fie una dintre prioritățile majore ale celor patru strategii macroregionale (7).

4.8. Valoare adăugată suplimentară poate fi obținută prin conectarea strategiilor macroregionale individuale, ca în cazul EUSBSR și al EUSDR (8). Acest lucru pare fezabil, în special în cazul aspectelor legate de protecția mediului și utilizarea rațională a resurselor finite și a energiei. În acest sens, un bun exemplu îl oferă cazurile reușite de cooperare între camerele de comerț din cadrul EUSDR și EUSAIR (9).

4.9. Pentru a stimula prosperitatea economică, strategiile macroregionale ar trebui să se concentreze din ce în ce mai mult asupra inițiativelor și proceselor tehnologice ecologice care favorizează tranziția de la o economie liniară la o economie circulară. Printre exemple se numără proiectele EUSBSR care vor fi realizate în cadrul inițiativei pentru o creștere mai curată și proiectele CirculAlps și AlpLinkBioECO din cadrul strategiei UE pentru regiunea alpină (EUSALP).

4.10. Schimbările climatice reprezintă o provocare care trebuie abordată în mod bine coordonat, pe zone geografice mai mari: investiții specifice legate de mediu ar trebui să contribuie la reducerea la minimum a consecințelor incidentelor meteorologice extreme și a altor efecte negative ale schimbărilor climatice, menținând, în același timp, condițiile economice și caracteristicile ecologice predominante ale zonelor în cauză. Alt exemplu îl constituie dezvoltarea transportului maritim în principal pe Dunăre, care ar putea duce la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră și la o mai bună calitate a aerului în toate zonele afectate de transportul rutier de mărfuri. Cooperarea macroregională ar trebui să conducă la strategii de transport durabile și holistice adecvate.

4.11. O altă consecință a necesității de a reduce drastic emisiile de gaze cu efect de seră (astfel cum s-a subliniat în Acordul de la Paris din 2015) este pătrunderea surselor regenerabile de energie. Această „tranziție energetică” presupune eliminarea treptată a centralelor electrice pe bază de combustibili fosili și creșterea rapidă a numărului de convertitoare de energie eoliană și de centrale fotovoltaice. Tranziția implică schimbări semnificative în sistemul de alimentare cu energie electrică, cu introducerea unor noi concepte care vor permite și o mai mare flexibilitate în comerțul cu energie electrică între regiuni și țări. Cooperarea macroregională va îmbunătăți în mod cert probabilitatea de a se lua decizii corecte cu privire la aspectele legate de tranziția energetică.

4.12. În general, dimensiunile menționate anterior referitoare la orientarea necesară a strategiei macroregionale coincid cu gama de politici promovate în cadrul Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, adoptată de toate statele membre ale ONU în 2015. În special, strategiile macroregionale ar trebui să ia act de acțiunile în curs pentru îndeplinirea mai multor obiective de dezvoltare durabilă (ODD), eventual intrând în legătură cu rețelele regionale existente de strategii de dezvoltare durabilă (10). Adaptarea ordinii de zi a celor patru strategii macroregionale în acest cadru va consolida abordarea holistică necesară și vizibilitatea și recunoașterea internațională și va sprijini cooperarea regională în UE.

## 5. Propuneri de politici

5.1. Este necesar să se consolideze intervențiile în materie de politici și să se stimuleze angajamentul activ în ceea ce privește strategiile macroregionale, dar este la fel de necesar să se reducă povara birocratică, deja semnificativă. Un instrument în acest sens ar putea fi stimularea coordonării directe a părților interesate publice în cadrul grupărilor europene de cooperare teritorială (GECT) sau chiar colaborarea dintre părțile interesate din sectorul privat în cadrul unor mecanisme cu conținut tematic specific.

(7) A se vedea Concluziile Consiliului Uniunii Europene din 12 martie 2018, care au solicitat dezvoltarea în continuare a politicii europene privind clusterele, în vederea interconectării și dezvoltării clusterelor regionale, astfel încât acestea să se transforme în clustere transeuropene de nivel mondial și să se bazeze pe principiile specializării inteligente, pentru a sprijini apariția unor noi lanțuri valorice în Europa.

(8) Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind punerea în aplicare a strategiilor macroregionale ale UE [COM(2019) 21 final].

(9) Asociația Camerelor de Comerț din zona Dunării a semnat un acord de cooperare cu Forumul Camerelor de comerț din zona Mării Adriatice și a Mării Ionice cu scopul de a face schimb de experiență și de cooperare în proiecte în care cele două strategii sunt complementare.

(10) De exemplu, SDSN Marea Neagră nou înființată (<http://sdsn-blacksea.auth.gr/> și <http://unsdsn.org/news/2018/10/31/presenting-a-new-regional-chapter-sdsn-black-sea/>), SDSN Mediterana (<http://www.sdsn-mediterranean.unisi.it/>) și SDSN Nordul Europei (<https://www.unsdsn-ne.org/>).

5.2. Lipsesc datele detaliate fiabile care să permită comparațiile între regiuni și între sectoare. Există o nevoie generală de rețele operaționale și de gestionare funcțională a bazelor de date existente, bazate eventual atât pe volume mari de date, cât și pe informații specifice.

5.3. În același timp, pe lângă asigurarea accesului public la aceste baze de date funcționale interconectate, este necesar să se stimuleze și capacitatea publicului de a utiliza datele și informațiile existente. Este esențial să se acorde sprijin tehnic strategiilor macroregionale și să se asigure accesul la instrumentele de utilizare a datelor relevante, pentru a sprijini atât autoritățile locale și naționale, cât și agenții și actorii privați. Acest lucru ar trebui să fie organizat la nivel central, dar orientat către regiunea în cauză.

5.4. Crearea de rețele între partenerii sociali, agenții socioeconomi și organizațiile societății civile de pe plan local, pe baza ariei geografice, dar și pe bază sectorială (utilizând abordarea cvadripartită), urmată de implicarea lor activă în procesul decizional, în planificare și în evaluarea politicilor, este extrem de utilă pentru viitoarea punere în aplicare a strategiilor macroregionale, în vederea stimulării coeziunii și a durabilității sociale și de mediu.

5.5. În plus, trebuie adoptate inițiative politice specifice pentru a consolida crearea și dezvoltarea de clustere transregionale și de parteneriate între clustere <sup>(1)</sup>:

- (i) reafirmarea criteriilor de participare la clusterelor finanțate din fondurile UE și din cele naționale, astfel încât să sporească participarea mai multor întreprinderi de succes fără a pune în pericol autodeterminarea rețelelor și autonomia relativă a partenerilor participanți;
- (ii) ar trebui extinse în timp util finanțarea și, în special, alte mijloace de sprijinire a clusterelor și a rețelelor, de exemplu măsurile fiscale și cele legate de procese, astfel încât clusterelor să nu fie de la început concepute cu durată limitată și să nu fie împiedicate să își atingă nivelul maxim posibil de maturitate organizațională și de autonomie financiară <sup>(2)</sup>;
- (iii) planificarea strategică națională și (trans)regională trebuie să ia în considerare evoluția circumstanțelor globale și modalitățile de sprijinire a activităților de formare a clusterelor la nivel local în acest cadru. În plus, ar trebui să existe mai multe stimulente pentru înființarea de structuri care să conecteze clusterelor existente între ele în sens geografic și transsectorial, utilizând astfel complementaritățile intervențiilor de ansamblu;
- (iv) solicitarea rezonabilă de a se aborda caracteristicile și particularitățile locale are adesea drept rezultat crearea de clustere care nu acordă atenție planului internațional dincolo de dimensiunea transfrontalieră a regiunii specifice. Acest lucru trebuie îmbunătățit, iar politicile de sprijin aplicate ar trebui să încurajeze funcționarea socioeconomică în context global, dată fiind internaționalizarea semnificativă a întreprinderilor. În plus, acest lucru va contribui la reducerea decalajului temporal dintre inițiativele politice și procesul de luare a deciziilor de afaceri.

5.6. Strategiile macroregionale existente și viitoare vor beneficia în mod semnificativ de apariția unor inițiative eficiente de constituire de rețele în domeniul educației și al serviciilor administrative, a unor ecosisteme interregionale eficiente în materie de cercetare și inovare și a unor activități de cercetare fundamentală și aplicată. În cadrul consultării în curs privind revizuirea planului EUSDR, s-a menționat că se vor consolida capacitățile administrațiilor locale și regionale prin inițiative de consolidare a capacităților, proiecte de cooperare, rețele de învățare reciprocă, schimburi de bune practici și recomandări de politici. Acestea ar putea fi sprijinite prin finanțare la scară redusă (cum ar fi granturile globale sau alte instrumente) pentru actorii locali (întreprinderi mici, organizații ale societății civile, organizații de tineret, mediul academic etc.), ceea ce va facilita crearea unui mediu de inovare favorabil incluziunii la nivel transnațional.

5.7. În special în ceea ce privește crearea de rețele în domeniul educației, unele activități ar putea fi integrate în structurile existente, cum ar fi programul Erasmus. Recomandările de politică ar trebui să se concentreze asupra aspectelor-cheie ale ariei geografice respective, cu scopul de a deschide noi perspective pentru produse și servicii îmbunătățite, de a promova spiritul antreprenorial și, în final, de a sprijini capitalul uman local în vederea învățării pe tot parcursul vieții în direcția cerințelor care decurg din digitalizarea producției.

5.8. În regiunile celor patru strategii macroregionale, avem o lungă tradiție de legături istorice, socioeconomice, culturale și politice, atât de natură pozitivă, cât și de natură problematică. Aceste legături pot fi utilizate în mod constructiv prin promovarea unor instrumente alternative pentru clusterelor și colaborările transregionale, cum ar fi grupările europene de cooperare teritorială (GECT).

Bruxelles, 19 iunie 2019.

Președintele  
Comitetului Economic și Social European  
Luca JAHIER

<sup>(1)</sup> Propunerile specifice sunt conforme cu primul „Raport intermediar privind parteneriatele strategice de grup la nivel european”, elaborat de Observatorul european al clusterelor și mutațiilor industriale (*European Observatory for Cluster and Industrial Change – # OCIC*), care oferă o imagine de ansamblu a primelor rezultate, experiențe și bune practici obținute de a doua generație de parteneriate strategice de clustere pentru *Going International* (ESCP-4)

<sup>(2)</sup> Necesitatea de a spori finanțarea în timp util se corelează cu propunerea de inițiative comune privind clusterelor din cadrul componentei COSME a programului privind piața unică.